

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 251/04-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránaya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti Dušana Tomka, bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. R. K., Advokátska kancelária, K., namietajúcej porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj porušenie jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 2/02 na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2004 takto

r o z h o d o l :

Základné právo Dušana Tomka na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 2/02 porušené nebolo.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 251/04-22 z 25. augusta 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Dušana Tomka, bytom K. (ďalej „sťažovateľ“ alebo „žalobca“), zastúpeného advokátom JUDr. R. K., Advokátska kancelária, K., namietajúcu porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj porušenie jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 Cb 2/02.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu uviedol, že 10. decembra 2001 podal na krajskom súde žalobu proti VÚB, a. s., B. (ďalej len „žalovaný“), ktorou sa domáhal zaplatenia sumy 50 000 000 Sk z dôvodu „*poškodenia obchodného mena*“ (resp. dobrej povesti podniku). Od uvedeného dňa však podľa vlastného tvrdenia „*nezaznamenal nijaký úkon súdu smerujúci k meritórnemu vybaveniu veci*“, čo podľa neho znamená, že krajský súd vo veci bezdôvodne nekoná. Uvedený stav trval až do 23. októbra 2003, keď krajský súd po takmer dvoch rokoch uznesením konanie zastavil z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku. Sťažovateľ sa proti uvedenému rozhodnutiu odvolal, pretože mu nebola doručená žiadna výzva na zaplatenie súdneho poplatku, pričom krajský súd nerozhodol o jeho žiadosti o oslobodenie od poplatkovej povinnosti obsiahnutej priamo v žalobe. Krajský súd navyše vo veci nekoná ani po podaní odvolania. Sťažovateľ podal 11. marca 2004 sťažnosť na prieťahy v konaní podľa § 17 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon č. 80/1992 Zb.“), avšak zo strany krajského súdu nedošlo podľa jeho názoru „k zjednaniu nápravy“.

Na základe uvedených tvrdení sťažovateľ žiada, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že krajský súd v predmetnom konaní porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal krajskému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov, priznal mu finančné zadost'učinenie vo výške 100 000 Sk a aby uložil krajskému súdu povinnosť nahradiť trovy sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom.

V prílohe ústavnej sťažnosti predložil sťažovateľ ústavnému súdu fotokópiu sťažnosti na prieťahy v označenom konaní z 11. marca 2004 adresovanej predsedovi krajského súdu.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu z 19. mája 2004 vyjadril k sťažnosti sťažovateľa podaním sp. zn. Spr. 3459/04 z 21. júna 2004, v ktorom uviedol stručný prehľad priebehu konania, pričom na základe ním uvedených skutočností namietal:

„Z vyššie uvedeného prehľadu jednotlivých úkonov vyplýva, že žalobca v žalobe uviedol adresu, na ktorú mu nebolo možné doručovať písomnosti zo súdu, v čase od 5. 2. 2002 úkony súdu smerovali hlavne k zisteniu sídla žalobcu a jeho právneho zástupcu, ktoré zmeny sídla a adresy trvalého bydliska súdu neoznámili.

Tvrdenie sťažovateľa v časti sťažnosti, kde konštatuje, že po podaní jeho sťažnosti zo dňa 11. 3. 2004 (v súlade s § 17 a ust. zák. č. 80/1992 Zb.) nedošlo k náprave a že sťažovateľ dokonca ani nedostal odpoveď, sa nezakladá na pravde.

Krajský súd v Bratislave sťažnosť sťažovateľa zo dňa 11. 3. 2004, ktorá bola doručená Krajskému súdu v Bratislave 17. 3. 2004 vybavil v zákonom stanovenej dvojmesačnej lehote v zmysle § 25 ods. 1 zák. č. 80/1992 Zb. a odpoveď bola zaslaná na adresu JUDr. R. K. listom zo dňa 28. 4. 2004.

Z odpovede krajského súdu vyplýva, že sťažnosť krajský súd vyhodnotil ako nedôvodnú.

Krajský súd v Bratislave zároveň namieta, že sťažnosť sťažovateľa nebola na Ústavný súd Slovenskej republiky podaná v lehote s poukazom na ust. § 53 ods. 3 zák. č. 38/1993 Z. z.“

Na základe uvedených dôvodov navrhol krajský súd „*neprijat' sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie*“ a v prípade jej prijatia a prejednaní v merite veci navrhol, aby „*sťažnosti sťažovateľa nebolo vyhovené*“.

Právny zástupca sťažovateľa sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k podaniu krajského súdu sp. zn. Spr. 3459/04 z 21. júna 2004 podaním z 29. septembra 2004, v ktorom uviedol, že s názorom krajského súdu o neodôvodnenosti sťažnosti sťažovateľa nesúhlasí. Pretože od podania návrhu na začatie konania uplynula doba viac ako dvoch rokov, ktorá spôsobuje vysoký stupeň neistoty účastníkov konania, podľa jeho názoru neobstojí tvrdenie krajského súdu o neexistencii prietáhov v konaní, a preto na podanej ústavnej sťažnosti trvá. Právny zástupca sťažovateľa zároveň v tomto podaní ústavnému súdu oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania vo veci, a súčasne požiadal o priznanie náhrady nákladov právneho zastúpenia.

Krajský súd vo svojej odpovedi z 28. septembra 2004 na výzvu ústavného súdu uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Dňa 9. januára 2002 podal sťažovateľ, zastúpený advokátom JUDr. R. S., K., na krajskom súde proti žalovanému žalobu o zaplatenie finančnej náhrady za poškodenie obchodného mena vo výške 50 mil. Sk.

Úpravou zo 4. februára 2002 dal sudca súdnej kancelárii pokyn na doručenie žaloby žalovanému s výzvou, aby sa k nej v lehote 15 dní vyjadril, ako aj na zaslanie výzvy žalobcovi na zaplatenie súdneho poplatku za podanie žaloby vo výške 600 000 Sk v lehote 8 dní od jej doručenia. Dňa 18. februára 2002 sa vrátila nedoručená zásielka od žalobcu s poznámkou pošty, že „*adresát je neznámy*“. Na základe toho bola výzva na zaplatenie súdneho poplatku zasielaná právnemu zástupcovi žalobcu. Tá bola nedoručená vrátená krajskému súdu 4. marca 2002 s poznámkou pošty, že „*adresát je odšťahovaný*“.

Z úradného záznamu spísaného 25. februára 2002 vyplýva, že sa na krajský súd dostavila právna zástupkyňa žalovaného v konaní pred krajským súdom a nahliadla do predmetného spisu.

Dňa 4. marca 2002 bolo krajskému súdu osobne doručené vyjadrenie žalovaného k žalobe.

Právna zástupkyňa žalovaného nahliadla do spisu na krajskom súde aj 3. júna 2002.

Dňa 11. septembra 2002 bola zaslaná výzva sťažovateľovi na zaplatenie súdneho poplatku pod hrozbou zastavenia konania a zároveň bol sťažovateľ vyzvaný, aby oznámil adresu svojho právneho zástupcu, pretože mu na pôvodnú adresu nebolo možné písomnosti doručovať. Dňa 30. septembra 2002 bola nedoručená zásielka vrátená krajskému súdu s poznámkou pošty, že „*adresát je neznámy*“.

Dňa 16. septembra 2002 sa na krajský súd dostavila nová právna zástupkyňa žalovaného, ktorej po predložení poverenia žalovaného bolo umožnené nahliadnuť do spisu.

Z úradného záznamu krajského súdu spísaného 12. novembra 2002 vyplýva, že prostredníctvom Slovenskej advokátskej komory bolo zistené, že právny zástupca žalobcu je od 4. marca 2002 na dobu jedného roka vyčiarknutý zo zoznamu advokátov.

Dňa 12. novembra 2002 zaslal krajský súd výzvu Registru obyvateľov Slovenskej republiky z dôvodu zistenia adresy žalobcu.

Z úradného záznamu spísaného 25. novembra 2002 vyplýva, že sa na krajský súd dostavila právna zástupkyňa žalovaného z dôvodu nahliadnutia do spisu.

Dňa 28. novembra 2002 doručil Register obyvateľov Slovenskej republiky krajskému súdu potvrdenie o trvalom pobyte sťažovateľa.

Dňa 13. marca 2003 bola zaslaná výzva právnenému zástupcovi sťažovateľa (na adresu ... K.), aby oznámil adresu svojho klienta, pretože tento písomnosti nepreberá a v mieste svojho bydliska sa nezdržiava. Zároveň bol požiadaný, aby v lehote 10 dní upresnil, či naďalej zastupuje sťažovateľa v predmetnom konaní. Nedoručená zásielka bola krajskému súdu 28. marca 2003 vrátená s poznámkou pošty „*adresát neznámy*“.

Dňa 1. októbra 2003 bolo vytýčené pojednávanie na 23. október 2003 a zároveň bola zaslaná výzva Okresnému úradu Košice II, živnostenskému oddeleniu, aby v lehote 3 dní oznámil krajskému súdu, či má sťažovateľ stále uvedené ako miesto podnikania adresu K. (...).

Z úradného záznamu spísaného 9. októbra 2003 vyplýva, že právny zástupca žalobcu telefonicky oznámil novú adresu svojho sťažovateľa, a to (...) K.

Dňa 15. októbra 2003 bolo krajskému súdu doručené vyjadrenie Okresného úradu Košice II, živnostenského oddelenia, spolu s výpisom zo živnostenského registra týkajúcim sa sťažovateľa, z ktorého vyplýva, že jeho adresa je nezmenená.

Z úradného záznamu spísaného 22. októbra 2003 vyplýva, že sa na krajský súd dostavila pôvodná právna zástupkyňa žalovaného za účelom nahliadnutia do spisu.

Na pojednávaní z 23. októbra 2003 konanom bez prítomnosti účastníkov konania bolo konštatované, že sťažovateľ nezaplatil súdny poplatok, a na základe toho bolo uznesením č. k. 28 Cb 2/02-149 konanie zastavené. Žalovanému súd nepriznal právo na náhradu trov konania.

Dňa 18. novembra 2003 došlo krajskému súdu písomné oznámenie právneho zástupcu sťažovateľa o zmene jeho adresy i adresy jeho klienta. Z listu vyplýva, že sa sťažovateľ zdržiava v M. na (...)u H. T.

Uznesenie o zastavení konania bolo účastníkom konania doručované 13. januára 2004. Za sťažovateľa zásielku prevzala H. T. (ako splnomocnenec na prevzatie poštových zásielok adresovaných sťažovateľovi) a zásielka adresovaná právnemu zástupcovi sťažovateľa sa vrátila 11. februára 2004 s oznámením pošty, že si ju adresát nevyzdvihol v odbernej lehote.

Dňa 5. februára 2004 doručil právny zástupca sťažovateľa krajskému súdu odvolanie voči uzneseniu o zastavení konania (list z 3. februára 2004).

Krajskému súdu podal 17. marca 2004 sťažnosť na prietľahy v konaní nový právny zástupca sťažovateľa JUDr. R. K.

Listom z 26. marca 2004 sp. zn. Spr. 2079/2004 požiadal vyšší súdny úradník krajského súdu poverený vybavovaním sťažností príslušného sudcu o vyjadrenie k obsahu predmetnej sťažnosti, ako aj o zapožičanie spisu, a to v lehote 10 dní. Príslušný sudca podal vyjadrenie 21. apríla 2004.

Dňa 27. mája 2004 požiadal JUDr. K. poverený riadením krajského súdu listom sp. zn. Spr. 3459/04 príslušného sudcu, aby sa vyjadril k sťažnosti sťažovateľa podanej ústavnému súdu do 4. júna 2004.

Príslušný sudca reagoval na žiadosť svojím vyjadrením zo 14. júna 2004.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred krajským súdom je návrh na začatie konania o náhradu škody z titulu poškodenia obchodného mena. Keďže krajský súd v doterajšom priebehu konania v merite veci vôbec nekonal, nemožno v tomto prípade hovoriť ani o skutkovej alebo právnej zložitosti veci, ktorá by mohla byť príčinou predĺženia predmetného konania.

B) Zo skutkových zistení ústavného súdu však vyplýva, že k spomaľovaniu postupu krajského súdu v posudzovanom konaní prispelo aj správanie sťažovateľa a jeho právneho zástupcu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti krajskému súdu vyčítal, že „*po dobu viac ako dvoch rokov nezaznamenal nijaký úkon smerujúci k meritórnemu vybaveniu veci*“. Podľa zistenia ústavného súdu krajský súd už v rámci vykonávania prvotných úkonov v predmetnej veci zabezpečoval vyjadrenie žalovaného. K spomaleniu postupu krajského súdu v ďalšom priebehu tohto konania však došlo v dôsledku neprevzatia písomností krajského súdu nielen sťažovateľom v mieste jeho podnikania, ale ani jeho právnym zástupcom na adrese jeho sídla.

Dobu, ktorá uplynula v dôsledku opakovaného doručovania výziev krajského súdu sťažovateľovi a jeho právnemu zástupcovi, ale ani dobu, počas ktorej krajský súd následne zisťoval trvalý pobyt sťažovateľa, ako aj sídlo advokátskej kancelárie a vykonávanie advokácie jeho právnym zástupcom (obdobie od 18. februára 2002 až do 28. marca 2003, t. j. viac ako trinásť mesiacov), nemožno podľa názoru ústavného súdu pričítať na ťarchu krajského súdu, lebo svojimi procesnými úkonmi zabezpečoval súčinnosť sťažovateľa a jeho právneho zástupcu.

Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že k právu účastníka konania na efektívny, rýchly a účelný postup súdu v konaní pristupuje procesná povinnosť účastníka konania prispievať k dosiahnutiu účelu súdneho konania včasným reagovaním na pokyny súdu a oznámením potrebných skutočností (§ 101 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku).

C) Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Krajský súd bol podľa zistenia ústavného súdu v období od 28. marca 2003 do 1. októbra 2003, t. j. počas obdobia šiestich mesiacov, nečinný napriek tomu, že by jeho postupu bránila zákonná prekážka. Uvedené obdobie nečinnosti v postupe krajského súdu malo vplyv na doterajšiu dĺžku preskúvaného konania, a preto ho podľa názoru ústavného súdu možno považovať za zbytočný priet'ah v konaní.

V období od 4. februára 2002 až do 28. marca 2003 krajský súd plynule vykonával procesné úkony, ktorých cieľom bolo doručenie písomností sťažovateľovi alebo jeho právneho zástupcovi. Právny zástupca sťažovateľa krajskému súdu oznámil adresu, na ktorej sa sťažovateľ zdržiava, až telefonicky 9. októbra 2003 (následne túto skutočnosť krajskému súdu oznámil písomným podaním doručeným 18. novembra 2003).

V súvislosti s námietkou sťažovateľa, že v predmetnom konaní sa krajský súd nevysporiadal s jeho žiadosťou o oslobodenie od súdneho poplatku, ústavný súd prihliadol pri zvažovaní tejto skutočnosti predovšetkým na to, že pre posúdenie splnenia podmienok na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov krajským súdom je pri zisťovaní pomerov účastníka konania nevyhnutná súčinnosť sťažovateľa, ktorá v tomto konaní z jeho strany nebola krajskému súdu poskytnutá.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prierah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01).

Hoci v danej veci nebol postup krajského súdu vzhľadom na vyššie označené obdobie nečinnosti bez prierahov, nemožno ho s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu a účel práv zaručených v citovanom článku ústavy a dohovoru považovať za porušenie týchto práv sťažovateľa. Ojedinelé a kratšie obdobie nečinnosti všeobecného súdu v konaní nemožno považovať za také významné, aby samo osebe znamenalo porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote (napr. I. ÚS 35/01, II. ÚS 21/2001, III. ÚS 30/03). Postup krajského súdu pritom smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa a celková dĺžka, ako aj stav posudzovaného konania v súčasnosti sú v podstatnej miere dôsledkom okolností na strane sťažovateľa a jeho právneho zástupcu.

2. Sťažovateľ v petite sťažnosti žiadal okrem vyslovenia porušenia jeho základného práva na konanie bez zbytočných prierahov a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote, aby ústavný súd na základe čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal krajskému súdu konať

vo veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 28 Cb 2/02 bez priet'ahov, priznal mu proti krajskému súdu finančné zadost'učinenie vo výške 100 000 Sk, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia, ktorých výšku vyčísлил jeho právny zástupca sumou 14 028 Sk za tri úkony právnej služby.

V zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov. V zmysle odseku 4 citovaného ustanovenia môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Z uvedeného vyplýva, že výroky, ktorých sa sťažovateľ domáhal, sú viazané na vyhovenie vo veci samej. Keďže v uvedenom prípade ústavný súd vyslovil, že označené základné práva porušené neboli, uvedenými návrhmi sa pri svojom rozhodovaní nezaoberal.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2004